

תלמידים כסוכני שינוי להטמעת ערכים סביבתיים

נטע נדלר, מירי קופרמן, בי"ס משה שרת, רמלה

פותח במסגרת קורס מורה חונך - מורה יוזם, תשע"ג - תשע"ד, מכון ויצמן למדע

תקציר

בבית ספרנו מלמדים את נושא איכות הסביבה והקיימות מכיתות א' ו', כמתבקש בתוכנית הלימודים. למרות שלימדנו את הנושא של חסכון באנרגיה, וערכנו פעילויות שונות בנושא, עדיין אנו עדות לבזבז רב של אנרגיה - מים וחשמל - בבית ספרנו. בחרנו לנסות לפתח קבוצת מנהיגות מקרב תלמידי בית הספר אשר תוביל את המודעות לנושא צמצום הצריכה של משאבי הטבע בבית ספרנו ובחברה כולה, וזאת מתוך ההנחה כי לילדים יש השפעה על בני גילם והם יכולים להיות סוכני שינוי להטמעת ערכים סביבתיים. מצאנו כי בעקבות התוכנית החינוכית של היוזמה גברה המודעות הסביבתית של רוב התלמידים.

מטרות היוזמה

- הגברת המודעות לשימוש מקיים במשאבי טבע וצמצום הצריכה במשאבי הטבע. (מים ודלקים).
- במסגרת השעורים הפרטניים - פיתוח קבוצת מנהיגות מובילת שינוי בנושא החינוך הסביבתי.

תוכנית היוזמה ותיעודה

• הוראה במסגרת שיעור פרטני

פיתוח קבוצת המנהיגות על ידי מורים למדעים ולמתמטיקה. הקניית ידע בנושאים סביבתיים ותגבור המודעות של קבוצה זו, בנושא שמירה על איכות הסביבה, על כדור הארץ ועל האיזון האקולוגי.

• קשיים בלתי צפויים בפרויקט

רמת ביצוע של מיומנויות מחשב חיוניות בקבוצת המנהיגות נמצאה נמוכה מהצפוי. רמת המוטיבציה לפיתוח חומרי למידה ראויים למסע ההסברה התבררה כנמוכה מהרצוי.

• התגברות על הקשיים

הקנייה של המיומנויות החיוניות. קיום שיחות אישיות וקבוצתיות עם חברי קבוצת המנהיגות להגברת המוטיבציה, העידוד והתמיכה.

• חברי קבוצת המנהיגות מפתחים חומרים ומלמדים עמיתים

פיתוח חומרי הסברה בנושא עידוד לחיסכון במים וחשמל. עריכת מסע הסברה בקרב עמיתים בבית הספר.

• כלים להערכת הצלחת היוזמה

1. פיתוח שאלון עמדות, שבדק מודעות תלמידים לנושא צמצום הצריכה של משאבי הטבע, העברתו בקרב תלמידי בית הספר לפני ואחרי מסע ההסברה וניתוח הממצאים.
2. השוואת התוצאות של שאלוני העמדות שהועברו לפני ואחרי מסע הסברה.
3. השוואת חשבונות החשמל והמים של בית הספר לפני ואחרי מסע ההסברה.

תוצאות

- גברה המודעות הסביבתית של רוב התלמידים: הם מקפידים על כיבוי האורות בזמן ההפסקות, בסוף היום, ביציאה לשיעורים מקצועיים ובכל פעילות שהיא מחוץ לכתה.
- לא חל שינוי משמעותי בחשבון המים והחשמל של בית הספר.

דיון במידת ההשפעה של היוזמה



איור 1: תיאור סכמתי של מעגלי השינוי עליהם השפיעה היוזמה

ביבליוגרפיה

- בנג'ן, א. (2009) "פיתוח מנהיגות בקרב ילדים בעלי פוטנציאל מנהיגות", במרכז העניינים, בית ברל.
- בנדס - יעקב, א. דוניץ, ד. (2011) "פיתוח אינדיקטורים להערכת ההשפעה של בתי ספר סביבתיים ותוכניות חינוכיות בתחום הסביבה על קהילותיהם". מכון הנריטה סאלד מחלקת המחקר.
- ג, ד. (2008) "חינוך וקיימות בחברה להגנת הטבע", אאוריקה כתב עת להוראת מדעים וטכנולוגיה.
- גרסמן - קלוגר, ג. (2007) "עמדות בשאלת איכות הסביבה בקרב בני נוער בישראל וזיקתן לפעולות מערכת החינוך והארגונים החוקים: דוגמה מהגליל המערבי", אוניברסיטת תל אביב.
- טל, א. (2007) "אוריינות סביבתית במערכת החינוך בישראל", אוניברסיטת בן גוריון.
- מונהייט, ר. (2009) "תוכנית 'סיירי הסביבה' פרויקט בית ספרי בנושא חסכון במשאבי אנרגיה ומים".
- שגיא, ג. ואחרים (2008) "מ' אוריינות סביבתית: תוצאות מדגם מייצג במערכת החינוך בישראל", אוניברסיטת בן גוריון.
- חינוך לקיימות ת"ל מערד החינוך

כיוונים לעתיד

- יש להמשיך לפתח מנהיגות ילדים בנושא איכות הסביבה.
- יש להמשיך את היוזמה ולהוסיף במקביל תחומים נוספים כגון: צמצום צריכה של נייר, הגדלת מספר הבקבוקים למחזור ועוד.
- בעתיד נמשיך שיתופי פעולה בין מורי המדעים והמתמטיקה.